

BEVEZETÉS

A magyarországi talajok felszínén vagy a tavak partján képződő sókiválásokat a középkor óta számos alkalommal említették. Szinte nincs még egy ilyen ásványképződési folyamat, melyet ilyen korai évszázadokból oly sokan említettek volna hazánk területéről. Ennek oka abban keresendő, hogy a sókivirágzások (egykor sokkal bőségeesebb) jelenléte mindig izgatta a természetvizsgálókat, hiszen ezeket több irányban hasznosították, sőt esetenként gyógyítás céljaira is igénybe vették. Behatóbb ásványtani vizsgálatok azonban – az utolsó néhány évtizedet kivéve – nem történtek a sókivirágzásokon, aminek az oka főképp a kiválások finom kristályos voltában, illetve a sóásványok szoros összenövésében rejlik.

A szikes talajok kutatása hosszú múltra és nagy hagyományokra tekint vissza hazánkban. Az első kísérletek Tessedik Sámuel nevéhez fűződtek a XVIII. században. A hazai talajtan olyan kimagasló, nemzetközileg is széles körben elismert egyéniségei szentelték munkásságuk jelentős, meghatározó részét a szikes talajok kutatásának, mint Treitz Péter, 'Sigmund Elek, Herke Sándor, Arany Sándor, Prettenhoffer Imre, Szabolcs István, Darab Katalin, Gerei László, Filep György és Várallyay György. A szikes talajok vizsgálata igen sokrétű és szinte teljes körű volt. A sókivirágzások ásványtani vizsgálata azonban csaknem teljesen hiányzott. Erre csak az utóbbi évtizedekben adott módot az ásványtani anyagvizsgálati módszerek fejlődése.

A talajfelszíni sókivirágzások kutatását a hazai szikes talajokról rendelkezésre álló ismeretek teljesebbé tétele és ezen belül elsősorban a sófelhalmozódási folyamatok mélyebb, más oldalról, a szilárd fázis szempontjából történő megismerése céljából kezdtük el.

E vizsgálatok a viszonylag kevés külföldi adatot is jól kiegészítik, különös tekintettel arra, hogy az erdős sztyepp övezetbeli, a sztyepp és sivatagi övezethez képest viszonylag kis koncentrációban történő sófelhalmozódásokról szolgáltatnak ismereteket, így szinte egyedülállóknak mondhatók.

A sókivirágzások ásványainak és társulásaiknak meghatározása teljesebbé teszi hazai talajásványtani és a hazai topografikus ásványtani ismereteinket.

A sókivirágzások kutatását az a tény is indokoltá tette, amint az ismertető kutatások is bizonyítanak, hogy a sókivirágzások egyre kisebb el- és kiterjedésűek, így vizsgálatukra számos helyszínen már nem sokáig lesz mód.

Kutatásainkat az OTKA a T025623 és 37364 számú, „Szikes talajok felszíni ásványi képződményeinek vizsgálata” és „A nátriumfelhalmozódás vizsgálata szikes talajokban ásványtani modellkísérletekkel” című témák keretében támogatta, amiért hálás köszönettel tartozunk.

Köszönetet mondunk dr. Papp Gábor főmuzeológusnak számos, a szöveg jobbítását célzó, megfogadásra érdemes tanácsáért.

Budapest, 2006. január. 10.

A szerkesztők